

Sammanfattning

Till ett kollektivavtal har parterna fogat en bilaga benämnd entreprenörsbilagan. När ett bolag planerade att lägga ut viss verksamhet på entreprenad avgav arbetstagarorganisationen en vetoförklaring, under åberopande av 39 § medbestämmandelagen, mot den tilltänkta åtgärden. Arbetstagarorganisationen gjorde gällande att den tilltänkta entreprenaden stred mot entreprenörsbilagan. Fråga har uppkommit dels om arbetstagarorganisationen utan grund utnyttjat sin vetorätt, dels om bolaget genom att genomföra den planerade entreprenaden gjort sig skyldigt till kollektivavtalsbrott.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2006-03-29
StockholmDom nr 43/06
Mål nr A 267/04**KÄRANDE**

Föreningen Sveriges Skogsindustrier, Box 16006, 103 21 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Andreas Edenman, ARBIO AB, c/o Föreningen
Sveriges Skogsindustrier, Box 16006, 103 21 STOCKHOLM

SVARANDE OCH GENKÄRANDE

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet, Box 1127,
111 81 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Anne Alfredson, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 STOCKHOLM

GENSVARANDE

1. Föreningen Sveriges Skogsindustrier, Box 16006, 103 21 STOCKHOLM
2. Bäckhammars Bruk Aktiebolag, 556044-8952, 681 83 KRISTINEHAMN
Ombud för 1 och 2: förbundsjuristen Andreas Edenman, ARBIO AB,
c/o Föreningen Sveriges Skogsindustrier, Box 16006, 103 21 STOCKHOLM

SAKEN

vetoförklaring enligt 39 § medbestämmandelagen m.m.

Mellan Föreningen Sveriges Skogsindustrier (Skogsindustrierna) och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet (förbundet) gäller varandra avlösande kollektivavtal, pappersavtalet. Bäckhammars Bruk Aktiebolag (bolaget) är medlem i Skogsindustrierna. Det kollektivavtal som är aktuellt i målet gäller från och med den 1 april 2004. Till avtalet har parterna fogat fyra bilagor. Den tredje av dessa, den s.k. entreprenörsbilagan, har följande innehåll.

Bilaga 3 Entreprenörsfrågan**Rekommendation i entreprenörsfrågan**

I anteckningarna till förhandlingsprotokollet den 27 april 1964, pkt 2, gjorde förbunden på ömse sidor följande uttalande i entreprenörsfrågan:

”I anslutning till under året förda diskussioner i den s k entreprenörsfrågan konstaterar parterna som sin samstämmiga uppfattning, att industriförbundsprincipen skall gälla. Då det icke är möjligt att upprätta exakta eller allmän-giltiga regler för i vilken omfattning anlita-ndet av entreprenörer skall anses förenligt med upprätthållandet av industriförbundsprincipen, måste i varje särskilt fall fråga bedömas med hänsyn till allmän praxis inom branschen. Om lokala tvister skulle uppstå i berörda avseende, äro förbunden å ömse sidor beredda att aktivt medverka till deras lösande.”

Sveriges Skogsindustriförbund och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet bekräftar härmed 1964 års deklARATION.

Även om förbunden under åren 1964 - 1974 endast haft ett fåtal tvister att lösa finns anledning erinra om följande huvudpunkter rörande den praktiska tillämpningen av 1964 års deklARATION.

1. Industriförbundsprincipens tillämpning förutsätter att arbetsstyrkan vid företagen dimensioneras och sammansätts så att de fyller det normala arbetskraftsbehovet för den löpande verksamheten. Arbete i stadigvarande befattningar i drift- och underhållsavdelningar skall i princip ej besättas av anställda i entreprenadfirmer.

Ett rationellt nyttjande av tillgängliga personella resurser och kravet på en rationell organisation gör det emellertid nödvändigt att anlita entreprenörsfirmer för utförande av vissa arbeten. Detta förhållande leder till vissa undantag från den renodlade industriförbundsprincipen.

2. Exempel på arbeten där särskilda skäl motiverar anlitan av entreprenörer är större nybyggnader, ombyggnader och därmed jämförliga reparationer samt maskininstallationer. Ett annat exempel är utpräglat specialistarbete, som förekommer endast under begränsad del av året. Vidare konstaterar förbunden att det inte är möjligt att dimensionera serviceavdelningar - underhållstjänsten - så att de helt kan täcka manskapsbehovet vid toppbelastningar t ex i samband med helgstopp, semesterstopp och särskilda stopp för reparationer liksom vid maskinhaverier. Även i sådana sammanhang måste man därför fortsättningsvis räkna med ett visst behov av att anlita entreprenörer.

3. En tillämpning av industriförbundsprincipen underlättas om egna specialister utanför driften används för utförande av arbete vid närbeläget arbetsställe inom företaget. Vidare borde det vara uteslutet att de anställda ställde svårigheter beträffande sin avtalsenliga skyldighet att på anfordran utföra övertidsarbete.

Sveriges Skogsindustriförbund och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet är eniga om att man på det lokala planet i samförstånd eftersträvar en praktisk tillämpning av industriförbundsprincipen i överensstämmelse med 1964 års deklARATION och ovan angivna riktlinjer. Det är därför betydelsefullt att arbetsledningen informerar och samråder med fackföreningen om pågående entreprenörsarbeten och i förekommande fall enligt lagen om medbestämmande i arbetslivet tar upp förhandling om planerade sådana arbeten.

Hösten 2004 beslöt bolaget att inte längre bedriva viss verksamhet – vedgårdshanteringen och delar av transportverksamheten – i egen regi. Bolaget planerade att träffa ett avtal om utförande av denna verksamhet med MEWAB Entreprenad AB (MEWAB). Lokal och central förhandling hölls i frågan. Förhandlingarna avslutades utan att parterna var överens. Bolaget förklarade att det avsåg att låta den aktuella verksamheten utföras genom entreprenad. I samband med att den centrala förhandlingen avslutades den 25 november 2004 avgav förbundet en vetoförklaring, under åberopande av 39 § medbestämmandelagen, mot den tilltänkta åtgärden. Förbundet gjorde gällande att den tilltänkta entreprenaden stred mot entreprenörsbilagan.

Efter yrkande av Skogsindustrierna förordnade Arbetsdomstolen den 31 januari 2005, för tiden intill dess slutligt avgörande föreligger eller annat förordnas, att den av förbundet avgivna vetoförklaringen saknade verkan. Därefter träffade bolaget och MEWAB det tilltänkta avtalet, som nu är i kraft.

Skogsindustrierna har hävdad att förbundet utan att ha grund för detta har utnyttjat sin vetorätt och därigenom ådragit sig skadeståndsskyldighet mot bolaget.

Skogsindustrierna har väckt talan i Arbetsdomstolen mot förbundet och yrkat att Arbetsdomstolen skall

1. förklara att den av förbundet avgivna vetoförklaringen saknar verkan, samt
2. förplikta förbundet att till bolaget utge allmänt skadestånd med 100 000 kr.

Förbundet har bestritt yrkandena och inte vitsordat något belopp avseende allmänt skadestånd som skäligt.

Enligt förbundet har bolaget genom att anlita MEWAB brutit mot entreprenörsbilagan. Förbundet har med hänvisning härtill i genstämning väckt talan mot arbetsgivarparterna och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta bolaget att till förbundet betala allmänt skadestånd för kollektivavtalsbrott med 300 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 20 april 2005 till dess betalning sker.

Arbetsgivarparterna har bestritt yrkandet. Något belopp har inte vitsordats som skäligt i och för sig men ränteyrkandet har vitsordats som skäligt.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Arbetsgivarparterna

Bolaget är ett sulfatmassapappersbruk och tillverkar främst säckpapper. En stor del av tillverkningen exporteras. I fabriken finns två pappersmaskiner. Vid papperstillverkningen uppkommer även två biprodukter, terpentin och tallolja. Bolaget har ca 270 anställda som arbetar dels dagtid, dels skift. Fabriken är i gång dygnet runt, året runt.

Bolagets råvara består av flis och ved, som levereras till fabriken. Råvaran transporteras till fabriken av utomstående transportörer. I de flesta fallen kör transportören direkt till vedluckan och tömmer sin last. Vedluckan utgör gränsen till själva fabriksbyggnaden. Veden fortsätter sedan in till rensrietet. Om vedluckan är full när transporterna kommer läggs veden i det stora upplag för massaved som finns inom området.

Vetoförklaring

Bolaget har anlitat en seriös entreprenör, MEWAB. Parterna är överens om att entreprenören är seriös då det är känt att så är fallet och MEWAB gentemot bolaget åtagit sig att träffa kollektivavtal med förbundet. Parterna är också överens om att ett eventuellt kollektivavtalsbrott inte är knutet till entreprenörens utförande av arbetet.

Enligt det avtal som träffades mellan bolaget och MEWAB, det s.k. maskintjänstavtalet, har bolaget full kontroll över eventuella underentreprenörer och att dessa har kollektivavtal. Bolaget verkar härvid för att pappersavtalet skall tillämpas. Det är samma avdelning inom förbundet som organiserar arbetarna hos bolaget som hos MEWAB. Enligt arbetsgivarparternas mening medför detta att förbundet genom förhandlingar enligt 38 § medbestämmandelagen har inflytande på val av eventuella underentreprenörer till MEWAB.

När MEWAB tog över hanteringen av vedgården såldes i stort sett hela maskinparken som är knuten till vedgården till MEWAB. Samtidigt tog MEWAB också över ca tio av bolagets anställda. Hela vedgårdsverksamheten har därigenom övergått till MEWAB. Numera har MEWAB också tagit över hela transportavdelningen. Bolaget har rätt att bestämma över organisationen av sin verksamhet. Oavsett hur arbetet tidigare har varit organiserat har avtalet med MEWAB inneburit att det skett en övergång av en hel avdelning, hela vedgården, och således inte bara arbeten eller befattningar, som förbundet har gjort gällande i målet.

Enligt bolagets beräkningar kommer åtgärden att ge en årlig vinst om 300 000–400 000 kr. Vid den centrala förhandlingen i entreprenadfrågan, den 11 och 23 november 2004, ansåg även förbundet att bolaget skulle göra en vinst genom att anlita en entreprenör.

Den 25 november 2004 avgav förbundet sin vetoförklaring enligt 39 § medbestämmandelagen mot den tilltänkta entreprenaden. Skogsindustrierna vände sig då till Arbetsdomstolen, som i beslut den 31 januari 2005 interimistiskt förklarade att vetoförklaringen saknade verkan. Först därefter anlidade bolaget MEWAB. Bolaget avvaktade alltså den rättsliga prövningen. Numera har MEWAB träffat ett lokalt kollektivavtal med förbundet enligt vilket pappersavtalet gäller för det aktuella arbetet. Detta kollektivavtal är i allt väsentligt likalydande som motsvarande avtal mellan bolaget och förbundet.

Inom avtalsområdet förekommer att entreprenörer anlitas för att sköta storkök, portvaktssysslor och städning och då utan att pappersavtalet tillämpas. Vidare kan det inom ramen för ett bolags egna verksamhet finnas särskilda skäl att anlita entreprenörer, t.ex. till specialistjobb eller arbete under driftstopp.

Enligt arbetsgivarparternas mening är kärnverksamhet detsamma som stadigvarande verksamhet inom drift och underhåll.

Exempel på praxis inom branschen

MoDo Paper, Silverdalen

Våren 1998 ville arbetsgivaren lägga ut underhållet av Silverdalens pappersbruk på en entreprenör inom ABB-koncernen. Förbundet lade veto mot den tilltänkta åtgärden. Förbundets lokalavdelning hade dock inledningsvis godkänt åtgärden. Parterna kom sedermera överens om att ett annat bolag, ABB Silverdalen som var medlem i Skogsindustrierna, skulle utföra entreprenaden. I avtalet mellan MoDo Paper Silverdalen och ABB Silverdalen ingick även överlåtelse av viss egendom hänförlig till underhållet. Avtalet var också möjligt att säga upp. Förbundet har i den nu aktuella tvisten accepterat att detta förfarande var helt i enlighet med entreprenörsbilagan.

Stora Enso Publication Paper AB, Norrsundet

Även i detta fall ville arbetsgivaren lägga ut hela underhållet på entreprenad. Entreprenören var Fortek AB, som ägs gemensamt av Stora Enso och ABB och är medlem i Skogsindustrierna. Viss egendom, som var knuten till underhållet, såldes till entreprenören och 140 anställda gick över till Fortek AB. Entreprenadavtalet var möjligt att säga upp, vilket också har skett. Förbundet har i denna tvist accepterat att agerandet var helt i enlighet med entreprenörsbilagan. För närvarande sköts underhållet av ett annat bolag, Stora Enso Service AB, som även utför underhållet på Stora Ensos pappersbruk i Skutskär. Även detta agerande har accepterats av förbundet.

Nordic Paper Seffle AB

Vid Nordic Paper Seffle AB lades år 2001 hela underhållet ut på Scandinavian Mill Service AB. I avtalet ingick vissa anläggningstillgångar och det innehöll också en uppsägningsklausul. I samband med överlåtelsen gick 40 anställda över till Scandinavian Mill Service AB. Det senare bolaget är numera medlem i Skogsindustrierna. Förbundet har accepterat att denna outsourcing inte strider mot entreprenörsbilagan.

Mondi Packaging Dynäs AB

År 2005 lade Mondi Packaging Dynäs AB, efter centrala förhandlingar, ut hela underhållet på en entreprenör, varvid 25 anställda gick med över till entreprenören. I avtalet ingick ingen överlåtelse av egendom. Avtalet innebär att Mondi Packaging Dynäs AB har förebehållit sig kontroll över eventuella underentreprenörer. Avtalet är också möjligt att säga upp. Entreprenören har tecknat ett lokalt kollektivavtal med förbundet. Förbundet har även i detta fall accepterat att entreprenaden inte strider mot entreprenörsbilagan.

Kappa Kraftliner AB

Redan före entreprenörsbilagans tillkomst lades i detta fall vedgårdsverksamhet och trucktransport ut på entreprenad. Avtalet har därefter förnyats vid flera tillfällen och godkänts av förbundet på lokal nivå.

SCA Lilla Edet

Pappersbruket ersatte den gamla ångpannan med en ny slampanna, som drivs av restprodukter från bruket. Slampannan producerar el både åt bruket och kommunen. När slampannan byggdes saknade SCA kompetens att driva den. Under perioden 2003/2004 till 2005 drevs den därför på entreprenad. Ca tio anställda gick över till entreprenören. Ett av brukets krav på entreprenören var att denne träffade avtal med förbundet, vilket också skedde. Förbundet accepterade i detta fall att både drift och underhåll utfördes på entreprenad.

Av det ovan anförda kan – enligt arbetsgivarparternas mening – slutsatsen dras att det är allmänt godtaget på avtalsområdet att kärnverksamhet läggs ut på entreprenad. Sådana entreprenader kan vara nödvändiga av ekonomiska skäl. Arbetsgivarparterna bestrider att stadigvarande drift- och underhållsarbeten måste ske i egen regi.

Entreprenörsbilagan

Entreprenörsbilagan tillkom för drygt 40 år sedan och reviderades senare år 1974. Sista stycket i bilagan hänvisar till medbestämmandelagen och måste ha tillkommit någon gång efter år 1977. Bilagan är inte ett medbestämmandeavtal.

Enligt arbetsgivarparterna skall följande utgöra utgångspunkter för tolkningen av entreprenörsbilagan.

1. Entreprenörsbilagan är enbart en rekommendation och en vägledning till parterna, vilket framgår av följande. Den är en bilaga till riksavtalet. I rubriken står det uttryckligen att det är en rekommendation. Även texten i övrigt visar att det enbart är fråga om en rekommendation. Sålunda framgår där att förbunden endast uttalar sig och inte ger några exakta eller allmänna regler om hur parterna skall agera annat än att ange att varje särskilt fall skall bedömas enligt praxis i branschen. Vidare förklarar sig förbunden beredda att medverka till att lösa eventuella tvister. Entreprenörsbilagan anger endast att arbete i stadigvarande befattningar i drift- och underhållsavdelningar ”i princip” inte skall läggas ut på entreprenad men nämner också vissa undantag från den renodlade industriförbundsprincipen. I slutet av bilagan uttalas att parterna i samförstånd skall lösa den praktiska tillämpningen av entreprenader inom ramen för förhandlingar.

2. Entreprenörsbilagan utgör inte någon begränsning av företagsledningsrätten, vilken innefattar sådana fundamentala frågor som produktionsinriktning, driftinskränkningar, outsourcing m.m. Detta är en konsekvens av att det är arbetsgivaren som organiserar sin verksamhet. Ett företags beslut att lägga ut verksamhet på annan, s.k. outsourcing, har normalt ekonomiska motiv och tar sikte på den egna verksamhetens omfattning. Skogsindustrierna var vid bilagans tillkomst bundet av Svenska Arbetsgivareföreningens (SAF) stadgar. Av dessa framgår att medlemmarna inte fick träffa kollektivavtal utan godkännande från SAF samt att i varje kollektivavtal skulle tas in en

bestämmelse om att bl.a. arbetsledningsrätten, normalt detsamma som att leda och fördela arbetet inom en given produktionsram, är förbehållen arbetsgivaren, de s.k. § 32-befogenheterna. Brott mot stadgarna var skadeståndsgrundande. I förevarande fall är det fråga om en minskning av bolagets produktion. Sådana beslut rörande ledningen av företaget är ännu närmare ett bolags kärnverksamhet än att leda och fördela arbetet inom ramen för produktionen. Enligt arbetsgivarparternas mening vore det orimligt att Skogsindustrierna, i strid mot SAF:s stadgar, skulle ha gjort ett sådant åtagande i kollektivavtal som inneburit att medlemsföretagen avhämtat sig denna beslutanderätt. Likaså är det orimligt att företagsledningsrätten skulle ha begränsats i sådan omfattning som förbundet gör gällande utan att det särskilt angivits i entreprenörsbilagan.

3. De möjligheter att påverka som förbundet har framgår av medbestämmandelagens reglering om rätt till förhandling, om stridsåtgärder och om vetoförklaring. Entreprenörsbilagan är inte avsedd att gå utöver dessa rättigheter.

4. Entreprenörsbilagan skall inte kunna motverka eller hindra nödvändiga rationaliseringar, vilket också framgår direkt av texten i bilagan. Enligt arbetsgivarparternas mening vore en annan ordning orimlig, bl.a. av ekonomiska skäl.

5. Entreprenörsbilagans syfte är att ge vägledning och riktlinjer vid tillämpning av industriförbundsprincipen, dvs. den princip som innebär att alla arbetare inom en fabrik skall organiseras av ett industriarbetareförbund. Parterna hade det gemensamma syftet att ett och samma avtal skulle tillämpas inom arbetsgivarens verksamhet. Arbetsgivarna ville ha fredsplikt och arbetstagarorganisationerna ville ha avtalsrätten. Vid tillkomsten av bilagan kunde dock konstateras att anlitande av entreprenörer, för arbete inom ramen för ett bolags verksamhet, kunde medföra att bolag med andra kollektivavtal än pappersavtalet kom in och utförde arbete i fabriken. Syftet med entreprenörsbilagan var att rekommendera att arbete skall bedrivas under pappersavtalet. Enligt arbetsgivarparternas mening kan det rimligen inte vara ett brott mot entreprenörsbilagan då bolaget verkar för att industriförbundsprincipen skall upprätthållas.

6. Enligt entreprenörsbilagans ordalydelse skall praxis i branschen utgöra tolkningsdata. Bilagan gör därvid ingen skillnad på arbete i drift respektive underhåll.

7. Vedgårdsverksamhet är, enligt arbetsgivarparternas mening, inte kärnverksamhet, dvs. stadigvarande drift- och underhållsarbete. Arbetet innebär i huvudsak nedläggning av ved i en vedficka och transport med stora truckar. Verksamheten liknar sådan allmän transportverksamhet som bolaget också köper utifrån. Inne på vedgården förekommer dock annan körning med truck. I båda fallen är det emellertid fråga om körning med fordon och hantering av ved/flis och verksamhet som äger rum utanför själva fabriksbyggnaden. I renseriet, där träråvaran tas emot, är det däremot fråga om operatörsverksamhet. Arbetet består numera i huvudsak i att titta på dataskärmar.

8. Vid tillkomsten av entreprenörsbilagan diskuterades inte outsourcing-fallen. Bolagen hade vid den tiden inte samma behov som nu, bl.a. har specialiseringen nått mycket längre. Det fanns därför ingen partsavsikt att över huvud taget diskutera outsourcingfallen. Bilagan är uppbyggd så att den reglerar anlitaandet av entreprenörer i av bolaget bedriven verksamhet. Outsourcing innebär ju det motsatta, dvs. att en del eller delar av verksamheten inte längre bedrivs av bolaget självt.

Övrigt

Av ett PM, skrivet av förbundsordföranden, som förbundet publicerat på sin hemsida och som är avsett att ligga till grund för hur förbundets lokalavdelningar skall agera framgår följande. Förbundet för fram inställningen att entreprenörsbilagan inte förbjuder en arbetsgivare att låta annan utföra kärnverksamhet men ger avdelningarna rådet att bevaka avtalsrätten. Vidare gör förbundet skillnad på outsourcing av kärnverksamhet respektive verksamhet längre ut från bolagens kärna. Förbundet uttalar också att outsourcing är negativt men inte kan hindras.

Någon skillnad på outsourcing genom försäljning och outsourcing genom entreprenad föreligger inte och har heller inte diskuterats mellan parterna. Enligt arbetsgivarparternas mening handlar det om samma sak, att låta någon annan utföra arbete. Sådana beslut tas ensidigt av arbetsgivaren efter förhandlingar. Det spelar ingen roll om besluten rör hela eller halva avdelningar. Arbetsgivaren bestämmer själv sin organisation.

Förbundet har gjort gällande att arbetsgivarparterna bl.a. när Stora Enso Pulp AB, Norrsundet planerade att lägga ut flistruckhanteringen på entreprenad drog tillbaka förslaget när förbundet ansåg att det stred mot entreprenörsbilagan. Arbetsgivarparterna bestrider att detta var orsaken till det ändrade beslutet. Arbetsgivaren ändrade sitt beslut av företagsekonomiska skäl.

Konkurrenslagen

Det finns en marknad för vedgårdstjänster. För det fall att entreprenörsbilagan innebär ett förbud att lägga ut verksamhet på entreprenad föreligger en olaglig konkurrensbegränsning. Enligt arbetsgivarparternas mening hindras pappersföretagen att göra lönsamma organisationsförändringar och entreprenörer att tjäna pengar.

Enligt 6 § konkurrenslagen är avtal som har till syfte att hindra konkurrens eller ger ett sådant resultat ogiltiga. Detta gäller alla olika former av avtal. Även sammanslutningar av företag är, enligt 3 § samma lag, företag. Lagen tillämpas förutom på avtal även på beslut av sammanslutningar av företag och samordnade förfaranden av företag. Skogsindustrierna är ett företag i lagens mening.

Lagens undantag, som gäller lön och anställningsvillkor, är inte tillämpliga i detta fall eftersom det är fråga om begränsning av vedgårdsmarknaden,

särskilt när arbetet fortfarande skall ske under pappersavtalet. Konsekvensen av ett förbud att lägga ut vedgårdsverksamheten på entreprenörer skulle innebära att pappersföretagen fick en ren monopolställning.

Sammanfattning av arbetsgivarparternas grunder

Förbundet har utan att ha haft laglig grund härför lagt ett veto mot bolagets tillänkta beslut att lägga ut viss verksamhet, vedgårdshanteringen, på entreprenad. Arbetsgivarparterna har inte genom sitt agerande begått något kollektivavtalsbrott eller handlat i strid med vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde. Vetot skall därför förklaras vara utan verkan och bolaget har rätt till skadestånd enligt medbestämmandelagen. Bolaget har däremot ingen skadeståndskyldighet gentemot förbundet.

Entreprenörsbilagan ger inte upphov till rättigheter eller skyldigheter. Den är en allmän och generell rekommendation till de lokala parterna och ger inte någon ledning för hur ett enskilt fall skall bedömas. Bolagets anlitande av en entreprenör medför därmed inget åsidosättande av kollektivavtal. Under alla förhållanden kan eventuella rättigheter och skyldigheter enligt bilagan endast uppstå mellan förbundsparterna. En eventuell skadeståndspåföljd kan således aldrig riktas mot ett enskilt företag, utan stannar i sådant fall på förbundsplanet.

Bolagets agerande kan beskrivas som outsourcing, vilket entreprenörsbilagan över huvud taget inte omfattar. I vart fall förbjuder eller hindrar inte entreprenörsbilagan den outsourcing som bolaget har genomfört. Bolagets åtgärd omfattas av företagsledningsrätten, vilken inte är begränsad genom entreprenörsbilagan. Åtgärden är också förenlig med entreprenörsbilagens syfte, som i huvudsak är att verka för industriförbundsprincipen. Det är fråga om en seriös entreprenör som i avtal med bolaget har åtagit sig att teckna avtal med förbundet och även har gjort detta.

Någon allmänt godtagen praxis med det innehåll som förbundet har gjort gällande finns inte. Förbundet har däremot accepterat att en viss praxis, som enligt arbetsgivarparternas mening föreligger på avtalsområdet, inte strider mot entreprenörsbilagan. Det aktuella fallet är utifrån entreprenörsbilagan helt jämförbart med denna praxis. Ett brott mot eventuell praxis utgör inte heller kollektivavtalsbrott.

Förbundet har accepterat att det som förbundet definierat som outsourcing genom försäljning inte regleras av entreprenörsbilagan. Det aktuella fallet uppfyller de kriterier som förbundet angett för att ett fall inte skall regleras i entreprenörsbilagan.

Vedgårdshanteringen avser inte arbeten i stadigvarande drift- och underhållsavdelningar. Entreprenörsbilagens regler omfattar över huvud taget inte arbeten utanför dessa avdelningar.

Slutligen skulle ett förbud mot att anlita den aktuella entreprenören innebära en olaglig konkurrensbegränsning. Entreprenörsbilagan är därför i detta

avseende inte giltig. Ett veto kan inte heller användas för att upprätthålla en olaglig konkurrensbegränsning.

Ett veto enligt 39 § medbestämmandelagen kan inte heller omfatta ett eventuellt kollektivavtalsbrott av aktuellt slag. Vad förbundet har åberopat till stöd för vetot har inte sin grund i omständigheter som den fackliga veto-rätten syftar till att motverka. Entreprenören är seriös och några missförhållanden har inte ens påståtts i målet.

Förbundet

Förbundet har i målet valt att inte använda begreppen outsourcing och kärnverksamhet. Outsourcing kan vara antingen en försäljning eller en entreprenad och eventuellt något ytterligare. Eftersom entreprenörsbilagan inte utgår från begreppet kärnverksamhet och då heller inte innehåller någon definition av begreppet utgår förbundet i stället från uttrycket ”stadigvarande verksamhet inom drift och underhåll”.

Pappersavtalet utgår, i lönesättnings sammanhang och vid omplacering, från begreppen arbeten och befattning. Pappersavtalet bygger således på dessa begrepp, som ger upphov till skyldigheter och rättigheter.

Entreprenörsbilagan

Entreprenörsbilagan tillkom för att upprätthålla industriförbundsprincipen och för att ge förbundet möjlighet till kontroll över verksamheten genom fackligt arbete, inte minst i arbetsmiljöfrågor. Sådana frågor var långt före arbetsmiljölagens tillkomst viktiga för förbundet.

Entreprenörsbilagan är ett medbestämmandeavtal, som redan före medbestämmandelagen gav förbundet möjlighet att agera i entreprenadfrågor. Bilagans bestämmelser innebär en inskränkning av bolagets arbetsledningsrätt. Bilagan är förnyad och bekräftad efter införandet av medbestämmandelagen.

Entreprenörsbilagan inleds med en avsiktsförklaring utan materiella regler. Sådana återfinns först i senare avsnitt. Bilagans andra del tillkom tio år efter det inledande avsnittet. Parterna var därvid överens om att det behövdes regler. Enligt förbundets mening har det alltsedan dess förelegat bindande och materiellt tillämpbara regler som kan grunda skadeståndsansvar.

Punkten 1 ger uttryck för att i princip skall arbeten i företagen inte besättas med entreprenörer. Entreprenörsbilagan är tillämplig på ett företags arbeten och säger inget om kärnverksamhet. Under punkten 2 görs undantag från denna princip för vissa arbeten. Enligt förbundets mening tar bilagan endast sikte på vilka arbeten en arbetsgivare får och inte får lägga ut på entreprenad.

Bäckhammars bruk

Bolaget avsåg att lägga ut vedgårdsverksamheten samt vissa transporter på entreprenad. Det är fråga om verksamhet innanför fabriksstängslet om än inte inom själva fabriksbyggnaden. Verksamheten bedrivs sedan den 22 januari 2005 av MEWAB. Det rör sig väsentligen om stadigvarande drift- och underhållsarbeten. Utan vedgårdsverksamheten blir det ingen pappersmassa. Vedgården har inte utgjort någon egen avdelning inom bolaget. Arbetet var så organiserat att vedgård och renseri tillsammans utgjorde en avdelning. Av arbetsmiljöskäl roterade arbetslagen tidigare så att man arbetade 50 procent ute på vedgården och 50 procent inne i renseriet. Bolaget har inte lagt ut renseriet på entreprenad. Inte heller transportverksamheten, av vilken alltså en del omfattades av entreprenaden, har utgjort en egen avdelning.

När det gäller avtalet mellan bolaget och MEWAB vill förbundet särskilt peka på att MEWAB vid behov skall kunna bemanna även renseriet, dvs. utföra annat arbete än det som rör själva vedgårdsverksamheten. Avtalet ställer visserligen upp som villkor att MEWAB skall träffa kollektivavtal med förbundet men det finns inget motsvarande krav avseende eventuella underentreprenörer till MEWAB. MEWAB tecknade, trots att avtalet med bolaget gällde från och med den 22 januari 2005, först den 21 maj 2005 kollektivavtal med förbundet. Kollektivavtalet gällde från och med den 1 april samma år.

Praxis inom avtalsområdet

Förbundet har genom åren använt sig av entreprenörsbilagan för att begränsa antalet entreprenader inom sitt område. I de flesta fall har detta emellertid inte dokumenterats eftersom parterna har löst uppkomna frågor i samförstånd. Förbundet har endast varit delaktigt i förhandlingar inför planerade entreprenader men aldrig tagit del av de bakomliggande affärsmässiga avtalen. I de fall arbetsgivarna under förhandlingar med förbundet inte har velat avstå från entreprenader som förbundet motsatt sig har förbundet alltsedan medbestämmandelagens tillkomst utnyttjat sin möjlighet att i dessa situationer lägga veto enligt 39 § medbestämmandelagen. Hur situationerna av oenighet hanterades dessförinnan är oklart.

I fallet Stora Enso Pulp AB ville arbetsgivaren lägga ut flistruckhanteringen på entreprenad men avstod när förbundet lade sitt veto mot den planerade åtgärden. Bolagets skäl härför redovisades inte för förbundet, som utgick från att orsaken var det lagda vetot.

Det är riktigt att förbundet inte har lagt veto i de exempel på praxis inom avtalsområdet som åberopats av arbetsgivarparterna. Detta har sin förklaring i att dessa fall, enligt förbundets mening, ligger utanför entreprenörsbilagans tillämpningsområde eftersom det varit fråga om hela avdelningar av arbetsgivarens verksamhet som lagts ut på entreprenad. I fallet SCA Lilla Edet ägdes slampannan av SCA och Fortum gemensamt och Fortum skötte driften. Det var över huvud taget inte fråga om en entreprenad. Bilagans bestämmelser hindrar att arbeten och befattningar läggs ut på entreprenad

enbart så länge det inte rör sig om hela avdelningar. En arbetsgivare har således alltid rätt att besluta att en hel avdelning av dess verksamhet läggs ut på entreprenad. Enligt förbundets uppfattning är ett sådant förfarande inte att betrakta som entreprenad i entreprenörsbilagans mening utan som en försäljning som bilagan alltså inte är tillämplig på. I tillämpliga fall skyddar bilagans regler anställnings- och lönevillkor för arbeten och befattningar.

Sammanfattning av förbundets grunder

Förbundet har lagt ett korrekt veto. Entreprenörsbilagan är ett kollektivavtal som innehåller bindande regler. Bolagets agerande strider mot entreprenörsbilagan och vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde.

Entreprenaden omfattas i detta fall av entreprenörsbilagans tillämpningsområde eftersom den inte avser en hel avdelning inom bolaget utan endast anlitan av en entreprenör för vissa arbeten i stadigvarande befattningar för drift och underhåll. Bestämmelserna i entreprenörsbilagan innefattar en inskränkning i arbetsgivarens arbetsledningsrätt. Vetoförklaringen i detta fall blir därmed en form av tolkningsföreträde rörande ett kollektivavtal om medbestämmande.

Konkurrenslagens regler är inte tillämpliga i detta fall. Förbundet är inte ett företag som omfattas av lagen. Entreprenörsbilagan har inte heller till syfte att begränsa konkurrensen.

I vart fall har förbundet haft fog för sin vetoförklaring. Frågan har varit svårbedömd. I sådana fall skall skadestånd inte utgå även om det skulle vara fråga om ett felaktigt veto.

Bolaget har genom att lägga ut vedgårdsverksamheten och delar av transportverksamheten på entreprenad brutit mot kollektivavtalet och förbundet har därför rätt till skadestånd.

Domskäl

Tvisten

Hösten 2004 ville bolaget lägga ut viss verksamhet på entreprenad. Den verksamhet som avsågs var vedgårdshanteringen och delar av arbetet vid transportavdelningen. Tiltänkt entreprenör var MEWAB. Vid förhandlingar om entreprenaden gjorde förbundet gällande att den tiltänkta åtgärden stred mot en till parternas kollektivavtal bifogad bilaga, den s.k. entreprenörsbilagan. I samband med att den centrala förhandlingen avslutades lade därför förbundet, under åberopande av 39 § medbestämmandelagen, sitt veto mot bolagets tiltänkta åtgärd. Sedan Arbetsdomstolen genom ett interimistiskt beslut förklarat att vetot saknade verkan har bolaget genomfört anlitan av entreprenören.

Tvisten i målet gäller dels om förbundet lagt ett lagligen grundat veto, dels om bolaget genom anlitaandet av MEWAB har handlat i strid mot entreprenörsbilagan och således gjort sig skyldigt till kollektivavtalsbrott.

Arbetsgivarparternas inställning är att entreprenörsbilagan endast är en rekommendation till de lokala parterna, att den aktuella åtgärden inte omfattas av entreprenörsbilagan och om så skulle vara fallet åtgärden i vart fall är förenlig med bilagans syfte, att förbundet tidigare har accepterat att liknande fall inom avtalsområdet inte strider mot entreprenörsbilagan samt att ett eventuellt förbud i entreprenörsbilagan skulle innebära en olovlig konkurrensbegränsning. Vidare har arbetsgivarparterna framhållit att det inte är fråga om ett sådant fall där den fackliga vetorätten kan utnyttjas eftersom entreprenören är seriös och beredd att teckna kollektivavtal med förbundet samt heller inga missförhållanden har påståtts.

Förbundets inställning är att anlitaandet av entreprenören strider mot entreprenörsbilagan och mot vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde. Till stöd för sin vetoförklaring har förbundet gjort gällande att entreprenörsbilagan innehåller mellan parterna bindande regler samt att arbetsgivare inom avtalsområdet tidigare, i vissa fall efter att förbundet avgett vetoförklaring, avstått att lägga ut arbete på entreprenad då förbundet ansett att det stått i strid med entreprenörsbilagan.

Arbetsgivarparterna har yrkat att Arbetsdomstolen skall förklara att förbundets veto saknar verkan och att förbundet skall åläggas skadestånd på den grunden att förbundet saknat fog för sitt veto.

Förbundet har bestritt arbetsgivarparternas yrkanden och för sin del yrkat skadestånd av bolaget för kollektivavtalsbrott.

Utredningen

Arbetsdomstolen har hållit huvudförhandling i målet. Vid denna har på arbetsgivarparternas begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med bolagets VD C.S. samt vittnesförhör med förhandlingschefen vid Skogsindustrierna G.S., förhandlaren vid Skogsindustrierna G.N. och med I.F. På förbundets begäran har avtalssekreteraren L.O. hörts upplysningsvis samt vittnesförhör hållits med ombudsmännen B.J. och M.J. Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

Något om den fackliga vetorätten

Regler om facklig vetorätt när fråga uppkommer om anlitaande av inte anställd arbetskraft infördes i samband med tillkomsten av medbestämmandelagen den 1 januari 1977. Syftet var i huvudsak att hindra kringgående av arbetstagarbegreppet och därmed sammanhängande lagstiftning och kollektivavtal. I stället för att införa detaljerade regler avseende själva begreppet valde lagstiftaren att ge de fackliga organisationerna inflytande när arbetsgivare planerade att låta andra än anställda utföra arbete. Inflytandet fick formen av en vetorätt (se prop. 1975/76:105 bil. 1 s. 109 f.). I början av

1990-talet togs reglerna bort under några år men infördes sedermera på nytt. Någon inverkan på betydelsen av tidigare praxis och uttalanden i förarbeten torde detta dock inte ha medfört (se Olof Bergqvist m.fl., Medbestämmandelagen, 2 uppl. 1997 s. 385).

Enligt 38 § medbestämmandelagen föreligger förhandlingskyldighet när en arbetsgivare vill lägga ut arbete på entreprenad. Har sådan förhandling skett och förklarar arbetstagarorganisationen att den av arbetsgivaren tilltänkta åtgärden kan antas medföra att lag eller kollektivavtal för arbetet åsidosätts eller att åtgärden annars strider mot vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde kan arbetstagarorganisationen – enligt 39 § samma lag – utöva vetorätt mot entreprenaden. Om arbetstagarorganisationen har saknat fog för en sådan vidtagen vetoförklaring är den skadeståndsskyldig för uppkommen skada.

Om enighet inte nås vid förhandling har arbetstagarorganisation alltså möjlighet att inlägga veto mot den av arbetsgivaren tilltänkta åtgärden. Det fordras att arbetstagarorganisationen, efter ingående överväganden, anser sig ha positiva skäl för att kunna förklara att en åtgärd kan antas medföra åsidosättande av lag eller kollektivavtal eller annars strida mot vad som är allmänt vedertaget inom parternas avtalsområde. Den fackliga vetorätten bör kunna begagnas endast i situationer där arbetsgivaren vill anlita utomstående arbetskraft under sådana villkor eller former i övrigt, att det kan göras gällande att han på ett inte godtagbart sätt utnyttjar den principiella avtalsfriheten på området (se prop. 1975/76:105 bil. 1 s. 315).

Till belysning av vad som avses med att en åtgärd kan antas medföra åsidosättande av lag eller kollektivavtal nämns i motiven bl.a. följande (se prop. 1975/76:105 bil. 1 s. 399 f.). Att arbetsgivaren anlitar formellt sett självständiga företagare eller uppdragstagare vilka arbetar under förhållanden som i hög grad liknar en arbetstagers, att arbetsgivaren anlitar en viss företagare och det är väl känt för arbetstagersidan att denne i förhållande till sina anställda regelmässigt åsidosätter exempelvis arbetarskydds- eller arbetstidslagstiftning eller att han på annat sätt flagrant ådagalägger bristande vilja eller förmåga att uppfylla centrala förpliktelser som lagstiftning eller kollektivavtal ålägger honom som arbetsgivare samt att arbetsgivaren vill medverka till upprättande av en sådan kedja av entreprenörer och underentreprenörer som erfarenhetsmässigt medför fara för åsidosättande av såväl arbetsrättslig lagstiftning som skattelagstiftning.

När det gäller den andra grunden för utövande av facklig vetorätt – att en åtgärd kan antas strida mot vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde – konstateras i motiven att skälen härför vanligen torde sammanfalla med vad som ovan anförts. Vidare anføres bl.a. följande (a. st.). Ett förhållande kan i detta sammanhang inte anses allmänt godtaget inom avtalsområdet om det inte är accepterat av arbetsmarknadsparterna inom branschen. Även om ett förhållande är tämligen vanligt förekommande, kan det inte anses allmänt godtaget om det är föremål för protester och kritik. Exempel på sådana åtgärder är utnyttjande av s.k. grå arbetskraft och enmansföretagare med kontoret på fickan. Vad som är allmänt godtagbart

inom en bransch kan förändras över tiden. När det gäller att på denna grund lägga in veto mot en åtgärd måste dock arbetstagarorganisationen beakta att ändamålet med den fackliga vetorätten är att motverka att syftet med främst arbetsrättslig lagstiftning och kollektivavtal kringgås genom anlitande av ej anställd arbetskraft. Det är vad som från denna synpunkt inte överensstämmer med allmänt godtagat bruk som är av betydelse. Vetorätten kan t.ex. inte användas för att från uppdrag stänga av ett visst företag som arbetar under allmänt godtagna förhållanden eller enbart för att organisationen anser det lämpligare att arbetet utförs av arbetsgivaren i egen regi.

Den fackliga vetorätten omfattar inte endast fall där arbetsgivaren haft som primärt syfte att kringgå lag eller avtal. Det räcker att åtgärden rent faktiskt har den effekten att lag eller avtal åsidosätts (se AD 1980 nr 24 och AD 1982 nr 104).

Strider bolagets åtgärd mot entreprenörsbilagan?

Det är ostridigt att den anlitade entreprenören MEWAB är ett seriöst företag. Det är likaså ostridigt att MEWAB, efter det att entreprenadavtalet med bolaget träffats och i praktiken börjat tillämpas, har tecknat kollektivavtal med förbundet. Det har från förbundets sida inte gjorts gällande att det hos MEWAB skulle föreligga förhållanden som innebar risk för att lag eller kollektivavtal för arbetet skulle åsidosättas. Däremot har förbundet gjort gällande att bolaget genom att anlita MEWAB bryter mot entreprenörsbilagan. Det har därför enligt förbundet varit korrekt att lägga in veto mot åtgärden. I och med att anlitandet av MEWAB står i strid med entreprenörsbilagan är bolaget också, enligt förbundet, skyldigt att betala allmänt skadestånd för kollektivavtalsbrott.

Arbetsgivarparternas inställning är som angivits ovan att åtgärden inte strider mot entreprenörsbilagan samt att förbundet saknat fog för sitt veto. I fråga om innebörden av entreprenörsbilagan har arbetsgivarparterna gjort gällande bl.a. att den inte är rättsligt bindande på det sätt som förbundets talan förutsätter. Deras inställning i den delen kan sammanfattas enligt följande. Entreprenörsbilagan ger inte upphov till rättigheter eller skyldigheter. Den är enbart en allmän och generell rekommendation till de lokala parterna och ger inte någon ledning för hur ett enskilt fall skall bedömas. Bolagets anlitande av en entreprenör medför därmed inget åsidosättande av entreprenörsbilagan. Under alla förhållanden kan eventuella rättigheter och skyldigheter enligt bilagan endast uppstå mellan förbundsparterna. En eventuell skadeståndspåföljd kan således aldrig riktas mot ett enskilt företag, utan stannar i sådant fall på förbundsplanet.

Av utredningen framgår att den första delen i entreprenörsbilagan ursprungligen tillkom år 1964. Den utgjordes då av den inledande delen som är ett citat ur förhandlingsprotokollet från det året. Även förbundet har uppfattningen att denna del skall ses som enbart en avsiktsförklaring utan tillämpbara regler. Däremot utgör enligt förbundet vad som tas upp i de efterföljande numrerade punkterna i bilagan, som härrör från år 1974, materiellt tillämpbara regler som ett enskilt företag har att följa och som det kan ådra

sig skadeståndsskyldighet genom att bryta mot. Enligt förbundet medför bilagan sålunda en inskränkning i arbetsgivarens arbetsledningsrätt.

Parterna är överens om att entreprenörsbilagan tillkommit i syfte att värna om den s.k. industriförbundsprincipen, dvs. principen att det för alla arbetare på en arbetsplats skall tillämpas ett kollektivavtal. Den utredning som har förebringats ger emellertid inte stöd för att fastställa någon gemensam partsavsikt i fråga om entreprenörsbilagans rättsliga verkningar efter de tillägg som gjordes år 1974.

När det sedan gäller bilagans ordalydelse innehåller den flera inslag som enligt Arbetsdomstolens mening avgjort talar för arbetsgivarparternas ståndpunkt. Sålunda anges redan i bilagans rubrik att det är fråga om en rekommendation i entreprenörsfrågan vilket onekligen för tanken till att det inte rör sig om någon rättsligt förpliktande överenskommelse. Vidare sägs i inledningen till den del som tillkom år 1974 att förbunden härmed ”bekräftar” 1964 års deklARATION, som alltså ostridigt var enbart en avsiktsförklaring. De därefter i texten upptagna tre punkterna, som är den del som enligt förbundets mening innehåller bindande regler, föregås av ett stycke där det anges att det finns anledning att ”erinra” om vissa huvudpunkter rörande den ”praktiska tillämpningen av 1964 års deklARATION”. Texten i de upptagna punkterna är i sin tur påfallande allmänt formulerad. Det anges t.ex. i punkten 1 att en tillämpning av industriförbundsprincipen ”förutsätter” att arbetsstyrkan vid företagen dimensioneras och sammansätts så att de fyller det normala arbetskraftsbehovet samt att arbete i stadigvarande befattningar i drift- och underhållsavdelningar ”i princip” inte skall besättas av anställda i entreprenadföretag. Innehållet i sista stycket i bilagan, där det anges att de centrala parterna, Skogsindustrierna och förbundet, är eniga om att man på det lokala planet ”i samförstånd skall eftersträva en praktisk tillämpning av industriförbundsprincipen i överensstämmelse med 1964 års deklARATION och ovan angivna riktlinjer”, understryker enligt domstolens mening intrycket av att bilagan skall uppfattas som enbart en rekommendation som inte anvisar något för arbetsgivaren bindande handlingssätt i en viss given situation. Samma intryck ger sista meningen i texten, där det sägs att det är betydelsefullt att arbetsledningen informerar och samråder med den fackliga organisationen om entreprenörsarbeten och i förekommande fall tar upp förhandling enligt medbestämmandelagen om planerade sådana arbeten. Denna sista del har för övrigt uppenbarligen – vilket parterna också synes vara ense om – tillkommit efter ändringarna år 1974. Ingen av parterna har dock belyst när detta närmare skulle ha skett eller hur diskussionerna då förts.

Sammanfattningsvis ger, enligt Arbetsdomstolens mening, bilagans ordalydelse klart stöd åt arbetsgivarparternas uppfattning om innebörden. I detta ligger att det inte i ordalydelsen finns stöd för förbundets uppfattning att bilagan medför en inskränkning i ett företags möjligheter att själv i slutändan besluta om anlita en entreprenör.

Förbundet har emellertid även hävdade att entreprenörsbilagan tillämpats i enlighet med förbundets uppfattning och med hänvisning härtill gjort gällande att avtalsparterna i praxis varit ense om förbundets tolkning av

bilagan. Detta har enligt förbundet bl.a. visat sig däri att arbetsgivare, sedan de fått klart för sig att förbundet inte haft för avsikt att acceptera en viss entreprenad, har avstått från den. Ett uttryck för detta är enligt förbundet fallet med Stora Enso Pulp AB, som finns redovisat under parternas utveckling av talan, där arbetsgivaren avstått från sin tilltänkta åtgärd sedan förbundet lagt veto. Arbetsgivarparterna har bestritt att det av detta fall kan dras några sådana slutsatser som förbundet hävdade. Enligt dem var skälet till att arbetsgivaren kom att avstå från den planerade åtgärden i stället företags-ekonomiska överväganden. Arbetsgivarparterna har för sin del pekat på ett antal andra fall, som redovisats i deras sakframställning ovan, som enligt arbetsgivarparterna utvisar att det inom avtalsområdet varit helt accepterat att entreprenörer anlitas för sådana arbeten som det varit fråga om här. Enligt Arbetsdomstolens mening kan av vad som sålunda framkommit inte dras den slutsatsen att det finns någon av båda avtalsparterna godtagen praxis som överensstämmer med förbundets tolkning av entreprenörsbilagan.

Slutsatsen av det anförda blir att Arbetsdomstolen finner att entreprenörsbilagan inte har den av förbundet hävdade innebörden. Det leder i sin tur till slutsatsen att bolaget inte gjort sig skyldigt till något brott mot denna bilaga genom att på det sätt som skett anlita MEWAB. Redan denna bedömning medför att förbundet inte heller har haft rätt att lägga veto mot den tilltänkta entreprenaden med hänvisning till att åtgärden kunde antas medföra att kollektivavtal för arbetet åsidosattes.

Strider bolagets åtgärd mot vad som annars är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde?

Förbundet har också gjort gällande att bolagets anlitan av entreprenör för vedgårdsverksamheten strider mot vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde. Arbetsgivarparterna har bestritt att så är fallet och i stället hävdade att beslutet är väl förenligt med den praxis som föreligger.

Som framgår av det tidigare anförda är ändamålet med den fackliga veto-rätten att motverka att syftet med främst arbetsrättslig lagstiftning och kollektivavtal kringgås genom anlitan av inte anställd arbetskraft samt att det är vad som från denna synpunkt inte överensstämmer med allmänt godtaget bruk som är av betydelse. Av närmast föregående avsnitt framgår att det enligt Arbetsdomstolens mening inte är styrkt att det skulle finnas en praxis inom avtalsområdet att inte anlita entreprenörer i situationer som den förevarande. Det har inte heller framkommit att uppfattningen inom avtalsområdet är att det för att syftet med arbetsrättslig lagstiftning och kollektivavtal skall kunna upprätthållas krävs att företagen avstår från att anlita inte anställd arbetskraft.

Arbetsdomstolen finner därför att förbundet inte haft rätt att lägga veto mot åtgärden heller på den grunden att anlitan av MEWAB skulle strida mot vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde i den mening som avses i 39 § medbestämmandelagen.

Skadestånd

Enligt 57 § första stycket medbestämmandelagen skall arbetstagarorganisation ersätta uppkommen skada om organisationen saknat fog för en vetoförklaring.

Arbetsdomstolen har i tidigare avgöranden uttalat att med uttrycket ”sakna fog” avses fall där det varit fråga om rent ovidkommande syften med vetot eller där arbetstagarorganisationen gjort sig skyldig till en kvalificerad missbedömning av föreliggande omständigheter eller av rättsläget (se AD 1978 nr 109 och AD 1982 nr 104 med där gjorda hänvisningar).

Det har i målet inte framkommit några omständigheter som ger belägg för att förbundet har avgett sin vetoförklaring i något ovidkommande syfte. Det måste i stället antas ha varit fråga om en missbedömning av rättsläget från förbundets sida. Enligt Arbetsdomstolens mening kan det inte uteslutas att förbundet av berörda arbetsgivares agerande i vissa fall, såsom i det tidigare nämnda fallet avseende Stora Enso Pulp AB, kunnat få intrycket – även om det varit felaktigt – att man även från arbetsgivarhåll hyste samma uppfattning om entreprenörsbilagans innebörd som förbundet. Med beaktande av det anförda finner Arbetsdomstolen att förbundets missbedömning inte kan anses ha varit av ett sådant kvalificerat slag att förbundet ådragit sig skadeståndsansvar mot bolaget.

Sammanfattning och rättegångskostnader

Arbetsdomstolens ställningstaganden i det föregående innebär att bolagets åtgärd varken strider mot kollektivavtal eller vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde. Skogsindustriernas fastställsetalan avseende vetoförklaringens verkan skall därför bifallas och förbundets talan avseende skadestånd på grund av kollektivavtalsbrott avslås. Vidare innebär Arbetsdomstolens ställningstaganden att Skogsindustriernas yrkande om skadestånd till bolaget för den felaktiga vetoförklaringen skall avslås.

Även om Skogsindustrierna sålunda inte fullt ut haft framgång med sin talan skall förbundet, enligt Arbetsdomstolens mening, ersätta arbetsgivarparternas rättegångskostnader i målet. Om beloppet råder inte tvist.

Domslut

1. Arbetsdomstolen förklarar att den av Svenska Pappersindustriarbetareförbundet avgivna vetoförklaringen saknar verkan.
2. Arbetsdomstolen avslår Föreningen Sveriges Skogsindustriers talan i övrigt.
3. Arbetsdomstolen avslår Svenska Pappersarbetareförbundets talan.
4. Arbetsdomstolen förpliktar Svenska Pappersarbetareförbundet att betala Föreningen Sveriges Skogsindustriers och Bäckhammars Bruk Aktiebolags

rättegångskostnader med tvåhundraåttatusen (208 000) kr avseende ombuds-
arvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess
betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Susanne Sundberg, Karin Isacsson, Peter
Ander, Håkan Torngren, Stina Nilsen och Lars-Erik Klason. Enhälligt.

Sekreterare: Karin Hellmont